

Frans

VOLGENS DE NATUURMETHODE

Instructiebrief

TAALINSTITUUT DE NATUURMETHODE

AMSTERDAM

Hoofdstuk 36

Het verhaal in het vorige boekje werd afgebroken op het moment dat Marie-Anne geconstateerd heeft dat haar zoontje ernstig ziek is. Nu verklaart de oude huisarts, dat het hier een ernstig geval betreft, waarvoor hij de verantwoordelijkheid niet op zich durft te nemen.

Wat de spraakkunst betreft, behandelen we eerst verscheidene werkwoorden, die hier voor de eerste maal voorkomen. Wij beginnen met *obéir* (blz. 694), dat tot de familie van *finir* behoort en dus in *l'imparfait -iss* heeft (b.v. *il obéissait*); in de tekst wordt op deze plaats alleen de vorm van de tegenwoordige tijd (*il*) *obéit* gebruikt. Op blz. 692 vindt u *découvrir* (familie van *ouvrir*); men zegt dus *vous avez découvert*, net zoals men *vous avez ouvert* zegt. Verder is op blz. 697 het werkwoord *reconnaître* gebruikt (familie *connaître*); in de tekst komt alleen de vorm (*elle*) *reconnaît* voor; wij verzoeken u echter, ook het overzicht in de marge te bekijken en te onthouden dat men *il a reconnu* (in *le passé composé*) en *il reconnaissait* (in *l'imparfait*) zegt. Het werkwoord *apercevoir* (blz. 697) behoort tot de familie van *recevoir*; de drie enkelvoudsvormen van de tegenwoordige tijd hebben de klinkerverbinding *oi* (dus: *j'aperçois*, *tu aperçois*, *il aperçoit*), en de derde persoon van het meervoud heeft eveneens *oi*: *ils aperçoivent*, en bovendien een *v* (als in *apercevoir*). De beide eerste vormen van het meervoud hebben geen *oi*: *nous apercevons*, *vous apercevez*. Wij herinneren u aan de schrijfwijze: er staat *ç* vóór *oi* (b.v. *ils aperçoivent* [*il -çaperswa:v*]), maar een gewone *c* vóór *e* (b.v. *nous apercevons*).

Bij *essuyer* (blz. 698) moet u er op letten dat dit werkwoord vóór een beklemtoonde uitgang met *ny* geschreven wordt, b.v. *essuyer*, *il a essuyé*; verder, dat in zo'n geval na de [*i*] een [*j*] uitgesproken wordt, b.v. *il a essuyé* [*il a esujije*]. Met de vormen die geen beklemtoonde uitgang hebben is het anders gesteld, b.v. *elle essuie*. We vinden zulke vormen iets verder in de tekst. Hier wordt *ni* geschreven en het woord wordt zonder [*j*] uitge-

spoken: [ɛ/ ɛʁʁi]. In beide gevallen moet de *u* als een medeklinker [y] uitgesproken worden, en niet als een klinker [y]!

Tegen het einde van het hoofdstuk vindt u *opérer* (blz. 703), dat u geen moeilijkheden zal bezorgen, aangezien het net als het u reeds bekende *espérer* behandeld wordt; het heeft dus é [ɛ] in vormen met een beklemtoonde uitgang (b.v. *opérer, nous opérons*) en è [ɛ] in vormen die geen beklemtoonde uitgang hebben (b.v. *il opère, ils opèrent*).

Van het werkwoord *falloir* vindt u voorbeelden op blz. 693: *Il faut que tu ailles*, blz. 697: *Il fallait que tu restes* en blz. 701: *Il va falloir que vous ayez beaucoup de courage*.

Nu gaan we verscheidene nieuwe gevallen van de *subjonctif* bespreken. Op blz. 693 vindt u: *Il faut que tu ailles dormir chez Fatima*. U weet dat na de uitdrukking *il faut que* de *subjonctif* komt (hoofdstuk 35); bovendien leert u de drie in de marge vermelde vormen van de *subjonctif* van *aller*: *j'aille, tu ailles, il aille*. Verderop in het hoofdstuk (blz. 700) staat de zin: *Je veux que vous alliez dans le jardin* (na *vouloir* staat eveneens de *subjonctif*) en u ziet dat de eerste twee vormen van het meervoud luiden: *nous allions, vous alliez*, terwijl de derde vorm van het meervoud *ils aillent* is.

Na *il faut que* komt, zoals gezegd, de *subjonctif*, en dat geldt natuurlijk voor alle vormen van dit werkwoord, b.v. *il fallait que*, zoals u op blz. 697 constateert: *Il fallait que tu restes tranquille*. Daar het hier een werkwoord op *-er* betreft, kunt u weliswaar niet zien dat het de *subjonctif* is, maar op blz. 701 leest u: *Il va falloir que vous ayez beaucoup de courage*, en *vous ayez* is duidelijk een vorm van de *subjonctif* van *avoir*. We hebben de vormen van de *subjonctif* van dit werkwoord in de marge genoteerd; let erop, dat voor een beklemtoonde uitgang *ay* staat: *nous ayons* [nu -ʁɛʝɔ̃], *vous ayez* [vu -ʁɛʝe] en *ai* in de overige vormen: *j'ai* [ʒɛ], *tu aies* [tyɛ], *il ait* [ilɛ], *ils aient* [il-ʁɛ].

Ten slotte tonen wij u aan dat ook na *en attendant que* (blz. 705) de *subjonctif* komt: *Vous resterez auprès du malade en attendant que l'infirmière soit arrivée* (*soit* is de *subjonctif* van het werkwoord *être*).

In dit verband moet u er zich rekenschap van geven dat de bevelsvormen van *avoir* precies eender zijn als de *subjonctif*; op blz. 702 vindt u de

zin: *n' aie pas peur*, en in de marge staan onder elkaar de drie bevelsvormen: *aie! ayons! ayez!*

Op blz. 701 ontmoet u een andere betekenis van de bevelsvorm van *aller*. De oude Doumier zegt troostend tegen zijn schoondochter: «*Allons, allons, Marie-Anne...*» *Allons* heeft hier niet zijn gewone betekenis (zoals b.v. in de zin *allons au lac!*), maar drukt alleen maar troost en geruststelling uit. Dit gebruik komt juist in de omgangstaal zeer dikwijls voor.

Op blz. 691 is er sprake van *les battements du cœur*, en een opmerking in de marge wijst erop dat het zelfstandig naamwoord *le battement* van het werkwoord *battre* gevormd is; zo ook *changement* (blz. 697), dat van *changer* gevormd is. Zulke zelfstandige naamwoorden op *-ment*, die uit werkwoorden ontstaan zijn, zijn altijd mannelijk.

Andere zelfstandige naamwoorden worden van werkwoorden gevormd, zonder dat er een uitgang aan toegevoegd wordt, b.v. *le souffle* (blz. 699), van het werkwoord *souffler*; zie ook *la toux* [*la tu*] (blz. 700), dat komt van *tousser* [*tuse*]. In dit verband vermelden wij ook het zelfstandig naamwoord *examen* (blz. 694), dat van het werkwoord *examiner* komt (blz. 695).

Het zelfstandig naamwoord *dormeur* (in de marge van blz. 693) is gevormd van het werkwoord *dormir* en betekent *celui qui dort* of b.v. *un garçon qui dort*; de vrouwelijke vorm van *dormeur* is *dormeuse*: *la petite dormeuse*. (U kent deze vrouwelijke vorm al van bijvoeglijke naamwoorden als *heureux*, *heureuse*). Er zijn veel woorden van dit type met *-eur* in het mannelijk en *-euse* in het vrouwelijk.

Op blz. 693 gebruikt Marie-Anne de naam *Jeannette* in plaats van *Jeanne*; u zult wel begrijpen, dat *Jeannette* betekent *petite Jeanne*. Het is u dan meteen duidelijk, wat de uitgang *-ette* betekent, die niet alleen voorkomt in meisjesnamen als *Henriette*, *Ginette*, enz., maar ook in een woord als b.v. *fillette*, dat op dezelfde plaats in de tekst voorkomt. U weet al lang, dat *la fillette* wil zeggen *la petite fille*.

Wanneer een moeder met haar dochttertje spreekt, zou zij heel goed *ma fillette* kunnen zeggen. U ziet echter uit het verhaal, dat men een kind

ook op een andere manier liefkozend toespreken kan, b.v. *mon amour* (blz. 694), wat ongeveer hetzelfde betekent als *ma chère petite fille*. Marie-Anne zegt tegen haar zoon ook *mon petit pigeon*; deze vogelnaam wordt nogal eens op deze wijze gebruikt. Maar de uitdrukking *mon amour* wordt bijzonder veel gebruikt, en u komt die dan ook dikwijls in de tekst tegen.

In dit hoofdstuk brengen wij een nieuwe soort oefening, *Exercice D*. Wij hebben u een uitlegging daarvan in het Frans gegeven en menen, dat u zo in staat zult zijn, de oefening zonder meer te maken: u moet zinnen vormen met losse woorden, die wij u opgeven. We hopen dat deze nieuwe soort oefening bij u in de smaak zal vallen. Wij zijn van plan later nog andere oefeningen in te voeren, die echter altijd gegrond zullen zijn op de stof, die u uit de tekst van de cursus bekend is.

In het *Résumé* staat deze keer geen *Exercice*. In plaats daarvan moet u het gebruik van het woordje *à* in verschillende verbindingen herhalen. De voorbeelden zijn gerangschikt naar de verschillende betekenissen, die elk weer in het Frans verklaard worden. Gebruik die zinnen ook als spreekoefeningen; op die manier maakt u zich een menigte uitdrukkingen eigen, die u goed te pas zullen komen in de conversatie.

Hoofdstuk 37

Van de werkwoorden in dit hoofdstuk vermelden wij *entr'ouvrir* (blz. 713), dat evenals *découvrir* (hoofdstuk 36) tot de familie van *ouvrir* behoort. In de tekst staat de zin *il entr'ouvrait la porte*, met het werkwoord in *l'imparfait*; verderop vindt u (*il*) *ouvrait* (blz. 716) en daar hebben wij de verschillende vormen van dit werkwoord opgegeven; u zult dus gemakkelijk de overeenkomstige vormen van *entr'ouvrir* kunnen vinden.

Verder vermelden wij *mourir* (blz. 717) met zijn onregelmatige vorm in *le futur*: *il mourra* (blz. 716), waar *-rr-* ook werkelijk als een dubbele *r* uitgesproken wordt [*il murra*]. De vormen van de tegenwoordige tijd: *il meurt*, *ils meurent* hebben *eu* in plaats van *ou*. Iets verderop in de tekst vindt u *l'imparfait*: *si je mourais avant toi*; deze vorm heeft *ou* en maar één *r*. Het verschil tussen *l'imparfait* en *le conditionnel* bestaat dus uitsluitend

hierin, dat *l'imparfait* één *r* heeft en *le conditionnel* twee; vergelijk *je mourais* [ʒə mure] enz. met *je mourrais* [ʒə murre] enz.

Ongeveer op dezelfde plaats vindt u *se taire*, dat ook nogal wat onregelmatige vormen vertoont: *il s'est tu, il se tait, il se taisait* (zie het voorbeeld in de tekst), *il se taira*. Om alle vormen van een werkwoord te kunnen vinden, zonder vrees zich te vergissen, is het voldoende *l'infinitif, le passé composé, le présent, l'imparfait* en *le futur* van dat werkwoord te leren. Het is een goede oefening, met de verschillende vormen zinnetjes te maken, uitgaande b.v. van het voorbeeld in de tekst: *Il va se taire pendant quelques minutes, il s'est tu pendant quelques minutes, il se tait pendant quelques minutes* enz. Op blz. 721 vindt u: *Amélie s'était tue sur ces mots*; hier kunt u zien dat *tue* op een *-e* eindigt, omdat het betrekking heeft op een vrouw.

Verder noemen wij *suffire* (blz. 725) met verscheidene onregelmatigheden. U kent reeds *le présent: il suffit*. Op blz. 725 staat: *suffi*, het laatste bestanddeel van *le passé composé: son intelligence lui avait toujours suffi*; vervolgens treft u daar *le conditionnel* aan: *il suffirait* en *l'imparfait: (il) suffisait*. We hebben de verschillende vormen in de marge genoteerd.

Op blz. 720 staat een vorm van *le subjonctif: Je suis très heureuse que vous soyez là!* U weet al, dat hij bij het werkwoord *être* behoort; wij geven nu alle vormen van die *subjonctif* (*je sois, tu sois, il soit, nous soyons, vous soyez, ils soient*) en wijzen u erop, dat men vóór een beklemtoonde uitgang *oy* gebruikt: *nous soyons* [nu swajɔ̃], *vous soyez* [vu swaje], maar dat er overigens *oi* staat.

De zin: *Je suis très heureuse que vous soyez là* wijst er u nogmaals op dat na uitdrukkingen als *je suis heureux que*, d.w.z. na uitdrukkingen die een gemoedsbeweging aangeven, altijd de *subjonctif* gebruikt wordt.

Evenals reeds in hoofdstuk 36 vindt u hier een reeks zelfstandige naamwoorden, die van werkwoorden zijn afgeleid. Zo b.v. *opération* van *opérer* (blz. 712), *importance* van *importer*, *ouverture* van *ouvrir* (vergelijk *ouverture* met de vorm *ouvert*). Al deze zelfstandige naamwoorden zijn gevormd met behulp van telkens andere uitgangen. Ook het zelfstandig naamwoord *aide* (blz. 713), dat met *aider* verwant is, behoort hier genoemd te worden, al heeft het geen uitgang. Het woord *intelligence* (blz. 717) hangt samen met het bijvoeglijk naamwoord *intelligent*. U moet nu

elk van deze zelfstandige naamwoorden in verbinding brengen met het woord waarvan het afgeleid is. Het zal u dan niet moeilijk vallen, de betekenis te vinden en te leren.

De uitdrukking *nous autres vieux* op blz. 717 maakt u bekend met een typisch Franse manier van zeggen; vergelijk: *nous autres femmes, vous autres femmes*. Hierbij wordt steeds *autres* gebruikt.

Op blz. 724 ontmoeten we *lui* met de klemtoon: *Deux enfants qui ne seraient jamais ses enfants à lui; ses enfants à lui* wordt in de marge verklaard door *ses propres enfants*, wat voldoende is voor de betekenis. Maar men kan ook zeggen, dat *à lui* het woordje *ses* versterkt, en daardoor tevens het idee van bezit. Een dergelijk voorbeeld vindt u op blz. 722: *Marie-Anne n'essayerait jamais de prendre sa place à elle, Amélie*. Hier blijkt uit het zinsverband, dat *elle* hetzelfde is als *Amélie*, en in plaats van nu alleen maar *sa place* te schrijven, hebben wij gezegd *sa place à elle* en er daardoor de nadruk op gelegd, dat daarbij alleen aan *Amélie* gedacht is. Ook al staan er in de tekst geen verdere voorbeelden hiervan, u kunt nu toch gemakkelijk zelf zulke zinswendingen maken, wanneer het andere personen betreft: *ma place à moi, ta place à toi, sa place à lui, notre place à nous* enz. Wat wij in het Nederlands uitdrukken door mijn, uw enz. door middel van de klemtoon op de voorgrond te plaatsen, wordt in het Frans niet aangegeven door de klemtoon op *mon, ton* enz. te leggen, maar door toevoeging van *à moi, à toi* enz.

Op blz. 721 vindt u een andere beklemtoonde vorm *soi* in de uitdrukking: *La mère que toute femme porte en soi*. Het verwondert u misschien dat hier *soi* (en niet *elle*) gebruikt wordt; dat komt omdat *toute femme* geen bepaalde persoon aangeeft, maar ongeveer overeenkomt met *on*; vergelijk hiermee een zin als *on ne peut tout emporter avec soi* (zie hoofdstuk 30, blz. 538).

Nu gaan we over op een ander voorbeeld: *Elle était la mère de deux enfants... avec lesquels elle avait tout un passé* (blz. 724); hier valt onze aandacht op het woord *lesquels*; u ziet, dat het terugslaat op *deux enfants* (mannelijk meervoud). Enige andere voorbeelden hiervan zijn: *L'enfant avec lequel elle avait tout un passé* (*lequel*, omdat *enfant* mannelijk enkelvoud is), *la petite fille avec laquelle elle...* (*fille* is vrouwelijk enkelvoud), *les*

fillettes avec lesquelles elle... (*fillettes* is vrouwelijk meervoud). In plaats van *avec lequel*, *avec laquelle* enz. kan men *avec qui* zeggen, wanneer het over personen gaat. In de voorafgaande voorbeelden had men dus ook *avec qui* kunnen zeggen... Daarentegen kan men niet *qui* gebruiken, wanneer het zaken betreft, b.v. *la maison dans laquelle je demeure*.

We komen nog even terug op de betekenis van *chasser* (blz. 714). Dat woord herinnert u stellig aan de geschiedenis van *Tartarin de Tarascon*. Hier heeft het woord echter niet zo'n bloeddorstige betekenis, ook al is de brave Amélie een echt strenge dame; *elle l'avait chassé* betekent alleen maar *elle l'avait fait sortir*.

De oude heer Doumier begint met zijn grote activiteit klaarblijkelijk een beetje lastig te worden: *Il dérangeait tout le monde* (blz. 713), en iets verder zegt men van hem: *Vous nous dérangez terriblement, et je vais vous prier de nous laisser en paix!* Waar hier *laisser en paix* in tegenstelling tot *déranger* gebruikt wordt, kunt u daaruit vinden, wat het woordje *paix* wil zeggen, en dit te gemakkelijker omdat op blz. 715 *paix* ook als tegenstelling tot *guerre* gebruikt wordt.

Op blz. 716 wordt *Jeannette* aangeduid als *cette petite femme de onze ans*. Wilt u erop letten dat de verbinding *de onze* niet „samengetrokken” wordt, zoals anders gewoonlijk geschiedt, wanneer *de* vóór een woord staat, dat met een klinker begint (b.v. *elle accepte d'aller se coucher*, blz. 713). Zo ook: *Jeanne n'avait que onze ans* (blz. 717). Met nog een telwoord is het net zo gesteld, namelijk *huit*; men zegt dus: *un garçon de huit ans; il n'a que huit ans*.

Ditmaal hebben wij u een kruiswoordraadsel opgegeven (*Exercice B*). U hebt zeker dadelijk gemerkt, dat het in werkelijkheid een gewone invuloefening betreft, zoals u die uit *Exercice A* en *Exercice C* reeds kent. Deze nieuwe oefening is misschien iets moeilijker dan gewoonlijk, maar u vindt in het kruiswoordraadsel genoeg aanknopingspunten, die van al gevonden woorden naar nog niet geraden woorden wijzen. Veel plezier!

Dan nog iets over *Exercice D*. U moet de vragen maken bij een reeks van gegeven antwoorden. Laat u niet in de war brengen, wanneer u be-

merkt, dat men vaak de vragende zin op meer dan één manier vormen kan.

Terwijl u zich in het *Résumé* van hoofdstuk 36 kon oefenen in het verschillend gebruik van het woordje *à*, gaat het nu over het woordje *de* in verschillende verbindingen. Bestudeer de uitleggingen in het Frans, die we aan het begin van iedere alinea geven en oefen u vervolgens in de hier met *de* gevormde zinnen. De meeste van deze uitdrukkingen kent u reeds, zodat het *Résumé* meer als een nuttige herhaling bedoeld is.

Hoofdstuk 38

Als gewoonlijk bespreken wij eerst de werkwoorden. Op blz. 743 vinden we *céder*: *Les vieux médecins cèdent la place aux jeunes*. Het behoort tot de familie van *espérer*, waarin de vormen met een beklemtoonde uitgang *é* [e] hebben, b.v. *il cédait*, terwijl de overige vormen *è* [ɛ] hebben, b.v. *ils cèdent*. Denk tevens aan wat wij over *le futur* van *espérer* gezegd hebben (zie hoofdstuk 28), waarin *é* geschreven, maar [ɛ] uitgesproken wordt: *j'espérerai* [ʒɛspɛrɛ]. Overeenkomstig daarmee schrijft men *je céderai*, maar spreekt men uit [ʒə sɛdrɛ].

Wij herinneren u aan *mener* (blz. 750), dat tot de familie van *promener* behoort, waar ook vóór een beklemtoonde uitgang *e* [ɛ] staat, b.v. *il menait*, en *è* [ɛ] in de overige vormen, b.v. *il mène*. Ook hier neemt *le futur* een bijzondere plaats in, want men zegt b.v. *je mènerai*; zelfs vóór een beklemtoonde uitgang schrijft men hier *è*, die [ɛ] uitgesproken wordt: *je mènerai* [ʒə mɛnrɛ], *tu mèneras* [ty mɛnrɑ] enz.

Bij het begin van het hoofdstuk vindt u *écrire*. Hiervan ziet u de vorm van de tegenwoordige tijd: *il ajoute, pendant qu'il écrit*; de twee andere vormen van het enkelvoud luiden: *j'écris, tu écris* (de meervoudsvormen bewaren we voor een andere gelegenheid); tegelijk leert u, dat *le passé composé* luidt: *il a écrit* (dus: *j'ai écrit, tu as écrit, il a écrit* enz.). De vorm *derivant*, waar *en* aan voorafgaat, komt ook in dezelfde tekst voor.

We vermelden ook *plaire* (in de tekst: *je pense que ça va lui plaire*), waarvan *le passé composé* luidt: *il a plu*, en dat in *le présent* *il plaît* heeft; maar *je plais, tu plais* schrijft men zonder *accent circonflexe* [aksä sirkōfleks], terwijl

il plaît een *accent circonflexe* op de *i* heeft: *î*. (Daarentegen hebben we op blz. 717 gezien, dat *se tait* zonder *accent circonflexe* geschreven wordt. Iets verderop in dit hoofdstuk (blz. 741) geven wij u alle vormen van *le présent* en vestigen uw aandacht op het feit, dat de drie vormen van het meervoud met een stemhebbende *s* [ʒ] uitgesproken worden: *nous plaisons* [nu pleʒɔ̃], *vous plaisez* [vu pleʒe], *ils plaisent* [il ple :ʒ].

Van *s'asseoir* op blz. 743 hebt u vroeger reeds verscheidene vormen gehad, b.v. *il s'assied*, *il s'est assis*, *elle s'est assise*; nu komen wij in de marge met *l'imparfait*: *il s'asseyait*. Let zowel op de schrijfwijze (*ey*) als op de uitspraak; [*il saseje*], dus met een [*j*]. Een zeldzame onregelmatigheid vertoont *le futur*, b.v. *il s'assiéra*; hier wordt *ié* geschreven, die als [*je*] uitgesproken worden, dus [*il sasjera*]. De andere vormen van *le futur* zijn: *je m'assiérai*, *tu s'assiéras*, *nous nous assiérons*, *vous vous assiérez*, *ils s'assiéront*, alle met *ié* [*je*].

Het werkwoord *construire* (blz. 749) behoort tot de familie van *conduire* (zie hoofdstuk 31) en luidt dus in *le présent*: *je construis*, *tu construis*, *il construit*, *nous construisons*, *vous construisez*, *ils construisent*. In de tekst vindt u alleen de vorm van *le présent*: *on construit*, maar het zal nuttig zijn, ook aandacht te schenken aan de andere vormen, b.v. die van *le futur*, die immers van *l'infinitif* gevormd is (dus van *construire*): *je construirai*, *tu construiras*, *il construira* enz.

Reeds in hoofdstuk 37 hebben wij ons met *mourir* beziggehouden, dat in *le futur -rr-* heeft: *je mourrai*, *tu mourras* enz. Terwijl we toen enkel de vormen van de tegenwoordige tijd met *eu* [ø] gebruikt hebben, b.v. *il meurt*, *ils meurent*, tonen wij nu op blz. 750 twee vormen met *ou* [u], namelijk *nous mourons*, *vous mourez*. U constateert dat *ou* voorkomt in de vormen met een beklemtoonde uitgang; vergelijk met *le futur*: *il mourra* en ook met *l'imparfait*, waarvan u in de tekst weliswaar geen voorbeeld vindt, maar die u zonder meer kunt vormen, als u eraan denkt dat alle uitgangen beklemtoond zijn: *je mourais*, *tu mourais*, *il mourait*, *nous mourions* enz.

We moeten ons een ogenblik met *suivre* bemoeien (blz. 747), dat in *le subjonctif* optreedt: *je suive*, *tu suives*, *il suive* enz. De laatste vorm van het meervoud *ils suivent* komt volkomen overeen met de overeenkomstige

vorm van *le présent*, die immers ook *ils suivent* luidt. In de tekst vindt u de zin: *On ne peut pas empêcher que les curieux suivent de loin ce que l'on fait*, en daar u weet dat na *empêcher le subjonctif* staat (zie hoofdstuk 35) kunt u daaruit concluderen dat *suivent* hier een vorm van *le subjonctif* moet zijn.

U hebt allengs geleerd dat er bepaalde woorden en uitdrukkingen zijn, waarna *le subjonctif* komt; daareven hebben wij *empêcher* vermeld, en u kent bovendien *vouloir que, j'aimerais que, il faut que* enz. Nu maakt u kennis met een paar nieuwe gevallen: *Il n'est aucunement fâché que ce soit Piro et pas lui qui ait pris soin d'Arthur* (blz. 742); de uitdrukking *être fâché que* drukt een gemoedsaandoening uit, die achter zich *le subjonctif (soit)* eist. Dat ook na een verbinding als *avant que le subjonctif* komt, toont het voorbeeld op blz. 754: *il se passe encore quelque temps avant qu'ils puissent voir l'objet de plus près*; de vorm *ils puissent* is *le subjonctif* van het werkwoord *pouvoir*.

In het vorige hoofdstuk hebben wij u aan de hand van enige voorbeelden aangetoond, dat veel zelfstandige naamwoorden kunnen worden afgeleid van een overeenkomstig werkwoord (b.v. *ouverture* overeenkomstig *ouvrir*). We gaan hiermee verder: bij *sortir* behoort het zelfstandig naamwoord *la sortie*: *peu après leur sortie de la ville* (blz. 746); bij *pêcher* behoort *le pêcheur* (blz. 746). Woorden, die met de uitgang *-eur* van werkwoorden gevormd worden, geven dikwijls de persoon aan die het betreffende werk verricht. Vergelijk *chasseur*, dat van *chasser* (zie hoofdstuk 34), of *dormeur*, dat van *dormir* gevormd is (zie hoofdstuk 36).

In vele gevallen kan men zelfstandige naamwoorden ook van bijvoeglijke naamwoorden vormen; zo van *grand* het zelfstandig naamwoord *grandeur* (blz. 751), van *large*: *largeur* (blz. 752), van *haut*: *hauteur* (blz. 753), van *long*: *longueur* (blz. 753). Let erop, dat hier *gu* wordt geschreven, om de uitspraak [g] te verkrijgen: [ʒgə:r]. In al deze gevallen is de uitgang *-eur*, en u ziet, dat deze zelfstandige naamwoorden een soort „eigenschapswoord” vormen, dus die eigenschap aangeven, welke door het betreffende bijvoeglijk naamwoord wordt uitgedrukt. Zulke woorden met de uitgang *-eur* zijn altijd vrouwelijk. Een andere uitgang is bij het zelfstandig naamwoord *précision* (blz. 753) gebruikt, gevormd van *précis* en nog weer een andere bij *sûreté* (blz. 744), dat van *sûr* gevormd is.

Bij het woord *aucunement* (blz. 742) maken wij u er door een aantekening in de marge op opmerkzaam, dat het gevormd is van de vrouwelijke vorm van het woord *aucun*, net zoals men *nerveusement* afleidt van *nerveuse* (mannelijke vorm: *nerveux*), *seulement* van *seule* (mannelijke vorm *seul*). Een ander voorbeeld van *aucunement* vindt u op blz. 747 en hier blijkt ook zijn betekenis (= *pas du tout*).

Hebt u de uitdrukking *sur ces mots* begrepen (blz. 741)? Wanneer we haar verklaren door *en disant ces mots* of door *après avoir dit ces mots*, zal u zeker de bijzondere betekenis duidelijk worden, die het woordje *sur* in deze verbinding heeft.

Op blz. 756 leert u, wat *un Marocain* is: *un habitant du Maroc*. U hebt eerder al andere woorden geleerd, die de bewoners van een land of een stad aangeven en waarbij men dikwijls de uitgang *-ais* aantreft (b.v. *Français, Marseillais, Tarasconnais*). Een andere uitgang was *-ien* (b.v. *Parisien*); hier treedt nu een derde uitgang op, die voor hetzelfde doel gebruikt wordt: *-ain*.

Bekijk in *Exercice B* de zes tekeningen en vertel het kleine verhaal, dat daaruit te maken valt. U moet dat uitsluitend met de woorden doen, die u uit de tekst van de cursus reeds bekend zijn. Hier hebt u de gelegenheid, uw geheugen en uw concentratievermogen op de proef te stellen.

Exercice D brengt een nieuwe soort oefening: een reeks zinnen geeft een kleine, u reeds bekende geschiedenis weer. In iedere zin zijn één of twee woorden weggelaten, en uw taak is nu, de volledige, correcte zin op te schrijven. De ontbrekende woorden staan achter iedere zin tussen haakjes.

Het *Résumé* houdt zich bezig met twee verschillende betekenissen van het woordje *si*. Als *si* een voorwaarde uitdrukt, wordt het gevolgd door *le présent* of *l'imparfait*; deze twee mogelijkheden hebben wij reeds behandeld. Daarentegen kan in een zin als *je ne savais pas si Yvonne viendrait*, na *si*, al naar de omstandigheden, elke tijd van het werkwoord gebruikt worden, behalve *le subjonctif*. We verzoeken u, de Franse tekst nauwkeurig te lezen en de voorbeelden te leren.

Hoofdstuk 39

Van de werkwoorden vermelden we eerst *remplir* (blz. 764); het behoort tot de familie van *finir* en heeft dus *-iss-* in *l'imparfait: il remplissait*. Op blz. 765 vindt u *accourir*, dat tot de familie van *courir* behoort; *le présent* luidt *il accourt*, en *l'imparfait il accourait*. Let speciaal op *le futur: il accourra* [akurra] en *le conditionnel: il accourrait* [akurre] en onthoud goed, dat er hier een dubbele *r* [-rr-] uitgesproken wordt. Het werkwoord *se produire* (blz. 766) behoort tot de familie van *conduire*, waarbij u moet letten op *l'imparfait* met *-s-*, dus *il se produisait* [prɔdyize]; deze *-s-* staat tussen twee klinkers en wordt dus als [z] uitgesproken. Op blz. 769 ontmoet u *écrire*, waarbij u er zich in de eerste plaats aan gewennen moet, dat de meervoudsvormen van *le présent* een *-v-* hebben: *nous écrivons, vous écrivez, ils écrivent*, terwijl er in de vormen van het enkelvoud geen *-v-* staat: *j'écris, tu écris, il écrit*. Vervolgens verwijzen wij u naar blz. 775, waar u constateert, dat *l'imparfait* ook een *-v-* heeft: *les agents écrivaient*. Let ook op *lire* (blz. 776), dat in *le présent*, behalve in de derde persoon enkelvoud, met een *s* wordt geschreven. In het enkelvoud wordt deze *s* niet uitgesproken: *je lis, tu lis* [li]; in het meervoud echter wordt de *s* als [z] uitgesproken, omdat ze tussen twee klinkers staat: *nous lisons* [lizɔ̃] enz. Evenzo is het gesteld met de vormen van *le présent* van *suffire* (blz. 776): *je suffis, tu suffis* [syfɛ], *nous suffisons* [syfizɔ̃] enz. Op blz. 779 vindt u *le futur* van dit werkwoord: *une réparation ne lui suffira pas*.

Ten slotte vermelden we *plaire* (blz. 777), dat in *le passé composé* *il a plu* heeft, dus met de klinker *-u* [y], terwijl de overige vormen *-ai-* hebben, net als *l'infinitif: il plaît, il plaisait, il plaira*. Let erop, dat men in *il plaît* een *i* schrijft, maar alleen in deze ene vorm; de andere vormen van *le présent* hebben een *i*: *je plais, tu plais, nous plaisons* enz. Dit is een goede gelegenheid om u een regel te leren, waarvan u veel gemak kunt hebben: bij alle werkwoorden heeft *l'imparfait* vóór de uitgang dezelfde medeklinker als *le présent* in de eerste persoon meervoud; vergelijk

j'écrivais, tu écrivais enz. met *nous écrivons*; evenzo *je lisais, tu lisais* met *nous lisons*, en b.v. *je plaisais, tu plaisais* met *nous plaisons*.

Het werkwoord *suivre* hebt u al vroeger ontmoet in zinnen als: *Deux porteurs le suivaient* (hoofdstuk 34, blz. 647). Op de eerste bladzijde van hoofdstuk 39 staat: *les enfants peuvent suivre tout ce qui se passe dans la rue*. De verklaring in de marge zegt: *il peuvent voir ce qui se passe*; we zouden echter ook kunnen zeggen: *ils peuvent suivre des yeux ce qui se passe*. Op blz. 767 vindt u nogmaals *suivre* in deze betekenis: *Arthur suivait avec attention ce qui se passait*, terwijl hetzelfde werkwoord op blz. 770 een andere betekenis heeft: *j'étais obligé de suivre le côté gauche de la rue*.

In hoofdstuk 26 (blz. 426, 427) hebt u de zin ontmoet: *nous avons deux chambres d'amis qui donnent sur le jardin*. Uit het zinsverband zult u stellig opgemaakt hebben, wat «*donner sur*» betekent. Hier ontmoet u die uitdrukking opnieuw: *les deux fenêtres donnent sur la rue; avec une fenêtre donnant sur la rue également* (blz. 763). We menen, dat u nu die uitdrukking gemakkelijk zult kunnen gebruiken, b.v. *cette porte donne sur la place; la salle de bains donne sur le couloir*.

Marie-Anne et Fatima sont occupées à défaire leurs valises. Dit staat op blz. 764, en wij hebben het woord *défaire* verklaard door zijn tegengestelde: *faire*; wij kunnen nu die verklaring preciseren, door te zeggen dat de zin betekent: *elles sont occupées à ouvrir leurs valises et à prendre toutes les choses qu'il y a dans les valises*.

Op blz. 766 vinden we de uitdrukking *l'auto freine* verklaard door *l'auto s'arrête*. Misschien hebt u daardoor reeds de betekenis van het werkwoord *freiner* begrepen; ter verduidelijking zouden we kunnen zeggen: *l'auto freine pour s'arrêter* of: *le chauffeur freine pour arrêter son auto*. Vergelijk deze zin nu met andere zinnen in onze roman: *n'ayant pas le temps de freiner* (blz. 769); *je n'avais pas le temps de freiner* (blz. 771); *j'ai essayé de freiner* (blz. 771).

Van het werkwoord *importer* (vergelijk *ce qui importe* hoofdstuk 32, blz. 597) kan men het bijvoeglijk naamwoord *important* vormen, waarvan u de betekenis direct kunt afleiden uit die van het werkwoord; *les agents ne notent que le plus important* (blz. 776).

Het woord *vite* kent u uit hoofdstuk 27 (blz. 449): *Henri dinait vite* : *il dinait en peu de temps*. In hoofdstuk 39 (blz. 764) komt u dit woord opnieuw tegen en bovendien vindt u daar het zelfstandig naamwoord *vitesse*, dat van *vite* gevormd is: *la vitesse des autos n'était pas très grande* : *les autos n'allaient pas très vite*. U kunt ook constateren, dat het zelfstandig naamwoord *possibilité* in verband staat met het bijvoeglijk naamwoord *possible* (blz. 769), en *vérité* (blz. 777) met *vrai*.

We wijzen u erop, dat men bij het werkwoord *cesser* in plaats van *ne ... pas*, alleen *ne* gebruiken kan: *Arthur n'a cessé de suivre ce qui se passait* (blz. 765); men zou echter ook kunnen zeggen: *Arthur n'a pas cessé de suivre...*

In hoofdstuk 35 (blz. 677) ziet u de uitdrukking *quelque part* : *dans quelque partie (du corps)*. Op blz. 773 vindt u nu een overeenkomstige uitdrukking: *nulle part* : *en aucun endroit*, wat dus een soort ontkennende vorm van *quelque part* is.

Op blz. 776 vindt u de uitdrukking *ce qui se dit dans la rue*, die we in de marge verklaard hebben door *ce qui est dit...*; we zouden haar ook kunnen verklaren door *ce qu'on dit dans la rue* of *ce que les gens disent dans la rue*.

De uitdrukking *celui auquel ils posent la question* (blz. 776) begrijpt u stellig zonder meer; wij vestigen er ondertussen uw aandacht op, dat *auquel* ontstaan is uit *à + lequel* en u herinnert zich dat *à + le, au* wordt. In het mannelijk meervoud is het *auxquels* (uit *à + lesquels*, aangezien *à + les, aux* wordt), en voor het vrouwelijk meervoud is er een overeenkomstige vorm: *auxquelles* (uit *à + lesquelles*). Maar in het vrouwelijk enkelvoud zegt men *à laquelle*, aangezien *à* niet met *la* tot één woord samengetrokken wordt; vergelijk b.v. *à la maison*.

Het woord *derrière* kent u zeer goed uit uitdrukkingen als *derrière la maison*; op blz. 772 vindt u de verbinding *en arrière*, die hetzelfde betekent als *derrière*, en tegelijk aangeeft, dat er sprake is van een beweging in de aangegeven richting: *j'avais lancé un coup d'œil en arrière*.

Tegen het einde van het hoofdstuk (blz. 780) verneemt u, dat *la future école d'Arthur, le Lycée Saint-Louis* is; het woord *lycée* is de gebruikelijke naam voor een openbare school voor middelbaar en voorbereidend hoger onderwijs, en gewoonlijk noemt men zulke scholen naar koningen

of beroemde mannen: *Lycée Saint-Louis*, *Lycée Henri IV*, *Lycée Louis-le-Grand*, *Lycée Montaigne* enz.

Ditmaal krijgt u in *Exercice B* een oefening, die in ieder geval gedeeltelijk iets nieuws biedt. Het betreft een rij zinnen, waarin iets staat dat niet waar is, en u moet nu trachten te ontdekken, wat dat is en vervolgens de juiste zinnen opschrijven. We hebben ditmaal opzettelijk de oefening een beetje ingewikkeld gemaakt, maar we zijn ervan overtuigd, dat u er plezier in zult hebben, achter de waarheid te komen.

Exercice D is van hetzelfde type als *Exercice D* in hoofdstuk 36; we nodigen u uit, uw oplossingen zoveel mogelijk te variëren, met gebruikmaking van de aanwijzingen, die we u in de opgave verstrekt hebben.

In het eerste gedeelte van het *Résumé* vangen wij aan met een volledige uiteenzetting van de problemen, die met *le subjonctif* verbonden zijn. U zult zien, dat men *le subjonctif* gebruikt na uitdrukkingen, die een goedmoedstoestand weergeven, b.v. *je suis content que vous soyez venu*. En we leggen er de nadruk op, dat men *le subjonctif* niet gebruikt na uitdrukkingen, die een zekerheid of een waarschijnlijkheid uitdrukken, b.v. *il est vrai que je suis malade*. Maar let er op, dat men na zulke uitdrukkingen *le subjonctif* wél gebruikt, wanneer ze vragend of ontkennend zijn, b.v. *il n'est pas vrai que je sois malade*.

Te beginnen met boekje 11 bevatten de *Résumés* bijna uitsluitend een soort samenvattend overzicht in het Frans over bepaalde grammaticale kwesties, waarmee u uit de tekst reeds vertrouwd bent. De weinige oefeningen, die er in verband met *Résumé 2* in staan, betreffen het gebruik van de onregelmatige werkwoorden. Ze zijn zo gemakkelijk, dat wij het overbodig hebben gevonden, u de gedrukte oplossingen te zenden. U zult dus voortaan in het toegezonden materiaal geen oplossingen van *Résumés* meer aantreffen.

Hoofdstuk 40

Evenals in de voorafgaande hoofdstukken vindt u hier verscheidene werkwoorden. Op blz. 794 vindt u *agir*, dat tot de familie van *finir* behoort. Let op de vormen, die we in de marge gezet hebben, in het bij-

zonder op *l'imparfait* (met *-iss-*: *il agissait*), en vergelijk ook met blz. 800, waar u de vorm *agissant* aantreft: *Jeanne a bien fait en agissant ainsi*; ook deze vorm heeft *-iss*. Voor bijna alle werkwoorden geldt trouwens, dat de vorm op *-ant* dezelfde medeklinker (of dezelfde medeklinkers) heeft als *l'imparfait*; vergelijk b.v. *écrivait* met *j'écrivais* (en hier dus *agissant* met *il agissait*).

Verder ontmoet u enige leden van de familie *attendre*, namelijk *tendre* (blz. 791), *mordre* (blz. 791) en *rendre* (blz. 799). In *Exercice C* wordt u de gelegenheid geboden, u te oefenen in de verschillende vormen van deze werkwoorden.

Bovendien vindt u de werkwoorden *envoyer* (blz. 790) en *nettoyer* (blz. 790), waarbij u ziet, dat men vóór een beklemtoonde uitgang *-oy-* heeft (b.v. *nettoyer*, *nous envoyons* enz.) en *-oi-* in alle andere vormen (b.v. *il envoie*, *ils nettoient*, enz.).

Fatima zegt tegen Jeanne: «*Si, vas-y!*» (blz. 790). U hebt al eerder geleerd, dat de gebiedende vorm van het werkwoord *aller*, *va* is, b.v. *Va au petit lac! Va dans la maison!* Maar vóór *y* schrijft men de gebiedende vorm *vas*, en de gehele uitdrukking wordt uitgesproken [*va -zi*], dus met [z].

In dit hoofdstuk vindt u tamelijk veel zinnen met *le subjonctif*. Wat betreft de zinnen, die ingeleid worden door *sans que*, *bien que*, *pour que*, *avant que*, verwijzen wij u naar het eerste gedeelte van ons *Résumé*. Bovendien ziet u, dat *le subjonctif* ook volgt op een uitdrukking als *c'est dommage*: *c'est grand dommage qu'il soit tombé dans l'eau* (blz. 796).

Het bijvoeglijk naamwoord *vieux* heeft de bijzondere mannelijke vorm *vieil*, die gebruikt wordt vóór een klinker: *Jeanne a pitié du vieil homme* (blz. 790); *le chapeau que le vieil aveugle lui tend* (blz. 791). Vóór een medeklinker wordt *vieux* gebruikt, b.v. *le vieux monsieur*. Nieuw is voor u de uitdrukking: *Elle reste la bouche grande ouverte* (blz. 801), waarin, zoals u ziet, *grand* in het vrouwelijk gebruikt is, omdat *bouche* vrouwelijk is. Men zegt b.v. ook: *la porte était grande ouverte*; *la fenêtre était grande ouverte*.

De betekenis van het bijvoeglijk naamwoord *sale* zal u uit het zinsverband duidelijk zijn: *Votre chapeau est tout sale: il est tombé dans la pous-*

sière, en als u ziet, dat het het tegengestelde van *propre* is (blz. 792), bent u er volkomen zeker van, wat het woord betekent.

Op blz. 794 vindt u het woord *arrière* als tegengestelde van *avant* gebruikt: *l'arrière du bateau* $\longleftrightarrow$ *l'avant du bateau*; om u nog vertrouwder te maken met *arrière*, verwijzen we u naar de verbinding *en arrière*, die u hebt aangetroffen in hoofdstuk 39 (blz. 772): *il lance un coup d'œil en arrière*.

We hebben er reeds op gewezen, dat men met behulp van verschillende uitgangen zelfstandige naamwoorden kan vormen van bijvoeglijke naamwoorden, b.v. *bon|bonté*, *haut|hauteur*, *possible|possibilité*, *vite|vitesse*. Hier vindt u nu het zelfstandig naamwoord *différence*, dat gevormd is van het bijvoeglijk naamwoord *différent* (zie blz. 795).

Deze keer hebben wij als *Exercice B* weer een kruiswoordraadsel gemaakt. Wanneer het een werkwoord betreft, moet u eraan denken, welke uitgang in de bedoelde gevallen gebruikt moet worden. In *Exercice D* moet u natuurlijk klinkende vragen maken bij de opgegeven antwoorden.

In het *Résumé* krijgt u de gelegenheid om u te oefenen in het gebruik van *le subjonctif* in zinnen, die beginnen met *en attendant que*, *avant que*, *jusqu'à ce que* (dus in zinnen die een bepaling van tijd uitdrukken; maar wij herinneren u eraan, dat na *quand* en *lorsque* geen *subjonctif* komt); bovendien in zinnen, die beginnen met *bien que* (dat een toegeving uitdrukt) en *pour que* (dat een doel aangeeft), en ten slotte in zinnen, die met *sans que* beginnen. Zoek nu zelf zinnen met die voegwoorden in de tekst van onze roman.

Hoofdstuk 41

We vestigen uw aandacht op het werkwoord *s'enfuir* (blz. 815), en herinneren u daarbij, dat men vóór een beklemtoonde uitgang, die met een klinker begint, -*uy*- schrijft, b.v. *il s'enfuyait*; let erop, dat er een [j] uitgesproken wordt: [il sãfujɛ], terwijl in de andere vormen -*ui*- geschreven en [yɛ] uitgesproken wordt, b.v. *il s'est enfui*, *il s'enfuira*.

Van het werkwoord *envoyer* hebt u de meeste vormen al geleerd; nu moet u nog *le futur* bestuderen, die onregelmatig is en als volgt luidt: *j'envverrai* [zävere], *tu envverras* enz.: in de tekst vindt u de vorm *nous envverrons*: *Nous lui envverrons une carte postale chacun* (blz. 827).

Op blz. 813 treft u *le subjonctif* van *savoir* aan. Daar deze bijzonder onregelmatig is, achten wij het nodig, dat u die nog eens herhaalt: *je sache, tu saches, il sache, nous sachions, vous sachiez, ils sachent*.

In dit verband leggen we er de nadruk op, dat *le subjonctif* gebruikt wordt na het werkwoord *croire* (+ *que*), wanneer dit ontkennend gebruikt is: *Je ne crois pas que personne le sache* (blz. 813). Dit zou ook het geval zijn, als de zin vragend was, b.v. *Crois-tu qu'il le sache?* Daarentegen wordt *le subjonctif* niet gebruikt, als de zin bevestigend is: *Je crois qu'il le sait*. Ons *Résumé* behandelt trouwens ditmaal dit probleem, en u hebt dan ook gelegenheid goed te leren, dat op een uitdrukking als *c'est dommage le subjonctif* volgt.

De zin *on ouvre tout grands les yeux* (blz. 817) toont u een gebruik van *grand* dat u onthouden moet; in deze uitdrukking staat *grands*, evenals *les yeux* in het meervoud.

Op blz. 813 heeft men het over *les Romains*, en uit het zinsverband zal het u gebleken zijn, dat *les habitants de Rome*, d.w.z. de bewoners van het oude Romeinse wereldrijk bedoeld worden.

De naam *la Cité* (blz. 811) geeft een gedeelte van de stad Parijs aan; het woord betekent eigenlijk hetzelfde als het Engelse woord *City*.

In *Exercice B* geven wij u een verhaal in plaatjes, dat wij u verzoeken in het Frans te vertellen en waarbij u een passend slot moet maken.

Een geheel nieuwe opgave geven we u in *Exercice D*. We hebben een rij zinnen opgesteld en nu moet u uitmaken of de inhoud van die zinnen al of niet goed is.

In het *Résumé* behandelen wij (in aansluiting op het *Résumé* bij hoofdstuk 40) een reeks gevallen, waarin *le subjonctif* gebruikt wordt. We verwijzen u, naar wat wij hierboven over het gebruik van *le subjonctif* gezegd hebben.

Hoofdstuk 42

In dit hoofdstuk beginnen we een beknopt overzicht van verschillende perioden van de geschiedenis van Frankrijk. We hebben getracht de beschrijving zo boeiend mogelijk te maken, maar zijn er tevens op bedacht geweest, uw woordenschat en uw kennis van de vormleer en de spraak-kunst uit te breiden.

In hoofdstuk 42 vertelt de oude heer Doumier, die vroeger leraar in de geschiedenis is geweest, aan zijn schoondochter Marie-Anne en zijn kleindochtertje Jeanne over Karel de Grote. Door zijn verhaal komt u niet alleen op de hoogte van een der oudste perioden van de geschiedenis van Frankrijk, maar bovendien maakt u kennis met een der eerste mees-terwerken van de Franse letterkunde, het „Rolandslied”, een dichterlijke beschrijving van de oorlogen van Karel de Grote tegen de Saracenen en vooral van de heldendaden van Roland.

Als gewoonlijk behandelen we eerst de nieuwe werkwoorden, die in dit hoofdstuk voorkomen. *Se réunir* (blz. 835) behoort tot de familie van *finir* en wij herinneren u er speciaal aan, dat *l'imparfait -ss-* heeft: *ils se réunissaient*: zo ook (*en*) *se réunissant*. Ook *trahir* (blz. 848) behoort tot deze familie: *il trahissait, trahissant* enz. Wat betreft *conquérir* (blz. 838) ziet u, dat *le passé composé* luidt: *il a conquis*. De vorm *conquis* is onregelmatig (vergelijk het regelmatige werkwoord *finir*, dat hier de vorm *fini* heeft). Verder vindt u *secourir* (blz. 851), dat tot de familie van *courir* behoort en dus in *le futur -rr-* heeft (met dubbel uitgesproken *r*): *il nous secourra*. En ten slotte vermelden wij *craindre* (blz. 854), dat in *l'imparfait -gn-* heeft: *il craignait*; zie het voorbeeld in de tekst: *Les Français ne craignaient pas la mort*.

De belangrijkste kwestie in verband met de werkwoorden is de nieuwe vorm, die u op blz. 836 voor het eerst ontmoet: *Marie-Anne demanda*

donc à son beau-père: «Ne voulez-vous pas nous raconter quelque chose?» Het betreft de vorm *demanda*, en u ziet, dat we die in de marge verklaard hebben door *a demandé*, de vorm die men in de spreektaal gebruikt, waarin men dus zou zeggen: *Marie-Anne a demandé à son beau-père:...* U zult merken dat deze vorm er anders uit ziet al naar het werkwoord waarbij hij behoort. Op dezelfde bladzijde vindt u de vorm *ajouta* = *a ajouté*, op de volgende bladzijde *essaya* = *a essayé*, en u zult dus vaststellen, dat de werkwoorden op *-er* in de nieuwe vorm de uitgang *a* hebben (vergelijk *demander: demanda*). Op blz. 836 vindt u verder *répondit* = *a répondu*, *dit* = *a dit*; op blz. 839 vindt u *fit* = *a fait* en *fut* = *a été* enz. Wanneer zo'n nieuwe vorm voor de eerste keer optreedt, hebben wij de overeenkomstige vorm van de spreektaal in de marge vermeld, zodat u nooit hoeft te twifelen, en voor het overige verwijzen wij u naar het eerste *Résumé* van dit hoofdstuk. Deze vorm (b.v. *il demanda*) heet in het Frans *le passé simple*. Men gebruikt hem in romans, in geschiedkundige uiteenzettingen, in krantentaal, in redevoeringen enz., maar nooit in de gewone spreektaal. Het is voor u van belang, met deze vorm vertrouwd te geraken, opdat u hem herkent, als u hem in uw toekomstige lectuur tegenkomt.

Voor we afscheid nemen van de werkwoorden, verzoeken wij u na te denken over de verschillende gevallen van *le subjonctif*, die in de tekst van de cursus voorkomen. Op blz. 840 ontmoet u de zin: *Et pour qu'il vous croie, envoyez-lui dix ou vingt de nos fils*. De vorm *croie* is *le subjonctif*: na *pour que*, dat een doel aangeeft, wordt *le subjonctif* gebruikt. Op dezelfde bladzijde leest u: *Il vaut mieux qu'ils perdent leur tête et que nous ne perdions pas notre belle Espagne!* De vormen *ils perdent* en *nous perdions* zijn beide *le subjonctif*: *le subjonctif* wordt gebruikt na de uitdrukking *il vaut mieux que*. Zie ook blz. 856: *Que veux-tu que je vous raconte?*

Bovendien vestigen wij uw aandacht op de vorm *vous sauriez* (blz. 843): *vous ne sauriez envoyer un meilleur homme que Ganelon*; het betreft hier, zoals u begrijpen zult, *le conditionnel* van *savoir*; we verklaren dit gebruik het beste door *le conditionnel* van *pouvoir* (*vous pourriez*) ervoor in de plaats te zetten; dus: *vous ne pourriez envoyer un meilleur homme*.

Op blz. 838 vindt u de uitdrukking: *une des principales raisons*; in de marge hebben wij andere vormen van het woord *principal* vermeld, nl. *principal* (mannelijk enkelvoud), *principaux* (mannelijk meervoud); het

voorbeeld in de tekst: *principales* is vrouwelijk meervoud, en het vrouwelijk enkelvoud is *principale*, b.v. *la principale raison*. U ziet, dat *principal* in het mannelijk meervoud op *-aux* uitgaat, en u kunt dit vergelijken met het zelfstandig naamwoord *cheval*, dat in het meervoud *chevaux* luidt.

We hebben het vroeger over woorden gehad, die met elkaar verwant zijn, en nu wijzen we u op het werkwoord *proposer* (blz. 844), waarvan men het zelfstandig naamwoord *proposition* vormen kan; het werkwoord *trahir* (blz. 848) staat in verband met het zelfstandig naamwoord *la trahison* (blz. 851), dat de handeling aangeeft, terwijl hij, die deze handeling verricht *le traître* (blz. 848) genoemd wordt. We vermelden eveneens het werkwoord *conseiller* (blz. 842), dat verwant is met *le conseil* (blz. 841) en *le conseiller* (blz. 839). We wijzen u ook op het zelfstandig naamwoord *différence* (blz. 838), dat verwant is aan het bijvoeglijk naamwoord *différent*. U ziet, dat het niet mogelijk is, vaste regels aan te geven voor de vorming van naamwoorden van werkwoorden.

In dit hoofdstuk leert u verscheidene nieuwe woorden, b.v. het woord *bataille* (blz. 847); op blz. 852 vindt u een ander woord hiervoor: *combat*. Op blz. 840 is sprake van *des branches d'olivier*; het woord *branche* hebt u al eerder ontmoet (hoofdstuk 29, blz. 510), en *un olivier* is de naam van een boom, waarvan de vrucht in het Frans *une olive* heet.

Wat de oefeningen betreft, zijn wij van mening, dat u zonder meer *Exercice B* kunt aanpakken, waarin we u verzoeken, een persoonlijk opstel te maken over een welbekend onderwerp. U hebt zich slechts te houden aan de woorden, die u kent uit de tekst van de cursus!

In *Exercice D* bent u iets minder vrij: we vertellen u hier het begin van een klein verhaal, dat u af moet maken. Als u niet zomaar op gang kunt komen, kunt u gebruik maken van de vragen, die wij geformuleerd hebben. Maar het is natuurlijk spannender, wanneer u zelf iets bedenkt en ons daardoor laat merken, dat u weet hoe men het als auteur op z'n Frans doet!

Van de twee *Résumés* bevat het eerste geen opgave, maar we raden u ten sterkste aan, de verschillende vormen van *le passé simple* grondig te bestuderen. We verwijzen naar wat we hierboven in deze brief daarover gezegd hebben, en leggen er de nadruk op, dat we u van iedere soort

werkwoorden slechts twee vormen gegeven hebben, nl. *la troisième personne du singulier* en *la troisième personne du pluriel*; de reden hiervoor is, dat in een verslag als dat we hier van de in het Rolandslied vermelde daden gegeven hebben, alleen die twee vormen voorkomen. Bestudeer goed het overzicht op blz. 863; bij het werkwoord *parler* behoren dus *il parla, ils parlèrent*, en bij het werkwoord *finir*, *il finit, ils finirent*. Bovendien hebben wij een paar andere werkwoorden opgenomen: *il dit, ils dirent* (van *dire*), *il voulut, ils voulurent* (van *vouloir*). Het zal een nuttige oefening zijn om het gehele hoofdstuk door te nemen en alle daarin voorkomende werkwoorden in *le passé simple* (in beide vormen!) op te zeggen, op deze manier: *il demanda, ils demandèrent; il répondit, ils répondirent* (blz. 836), enz.

Hoofdstuk 43

Na het verhaal van het Rolandslied komt nu de geschiedenis van Jeanne d'Arc. Dit onderwerp is herhaaldelijk in de letterkunde behandeld, in Duitsland door Schiller in zijn drama „Die Jungfrau von Orléans”, en in onze tijd in Frankrijk door Paul Claudel (muziek van Arthur Honegger) en door Jean Anouilh („L'Alouette”, „De Leeuwerik”). We hebben getracht het verhaal in twee hoofdstukken beknopt weer te geven, en, als u reeds bekend mocht zijn met deze geschiedenis, zult u zeker merken, dat er hier en daar iets weggelaten is. We hopen toch, dat u desondanks Jeanne d'Arc met profijt zult volgen van haar dorpje in Lotharingen tot de brandstapel van Rouaan.

U kent het werkwoord *dormir*, maar hier leert u ook zijn vormen in *le subjonctif*, die alle de medeklinker -m- hebben (*que*) *je dorme, tu dormes, il dorme, nous dormions, vous dormiez, ils dorment* (zie blz. 869: *Elle voulait même que les pauvres dorment dans son lit*). Zoals u weet, luiden de vormen van de gewone tegenwoordige tijd van *dormir*: *je dors, tu dors, il dort, nous dormons, vous dormez, ils dorment*. Tegelijk herhaalt u, dat na *vouloir que, le subjonctif* gebruikt wordt; evenals na *pour que*, dat een doel uitdrukt: *il m'a envoyée, pour que tu reçoives ton couronnement* (blz. 878). We wijzen er hier tevens op, dat in bepaalde gevallen *le subjonctif* gebruikt wordt na *dire* + *que* en wel, wanneer *dire* de betekenis heeft van *ordonner*. Op blz.

871 vindt u hiervan een voorbeeld: *La voix lui dit qu'elle prenne courage et qu'elle aille à la ville de Vancoeurs.*

U leert het zelfstandig naamwoord *travail* (dat in betekenis verwant is met het werkwoord *travailler*, zie blz. 867), en u constateert, dat de meervoudsvorm *travaux* luidt (blz. 868). U kent al meer woorden, die in het meervoud op *-aux* eindigen, b.v. *chevaux*, *principaux*, en u herinnert zich, dat die woorden in het enkelvoud *cheval*, *principal* luiden, dus met *-al*. Nu ziet u, dat ook een woord als *travail*, dat in het enkelvoud op *-ail* uitgaat, in het meervoud *-aux* heeft. Er zijn maar enkele woorden van dit type, die u onthouden moet, wanneer u ze in onze cursus of in uw eigen Franse lectuur tegenkomt. In dit verband vermelden wij ook het woord *ciel*, dat in het meervoud *cieux* [sjø] luidt (zie blz. 877); het is het enige woord op *-el*, dat in het meervoud op *-eux* uitgaat!

In de vorige hoofdstukken hebben wij u reeds dikwijls verzocht acht te slaan op woorden, die in betekenis en vorm met elkaar verwant zijn; zo juist nog hebben we gewezen op het werkwoord *travailler* in verband met het zelfstandig naamwoord *travail*. Nu kunt u constateren, dat *nais-sance* verwant is aan *naître*, en dat bij *couronner couronnement* behoort (blz. 878). We vermelden bovendien twee aan twee de woorden *douter*: *doute*; *prier*: *prière*; *armer*: *arme* (alle op blz. 879). En ten slotte ziet u het verband tussen het bijvoeglijk naamwoord *libre* en het werkwoord *libérer* (blz. 869).

Aan nieuwe woorden leert u hier o.a. ook *village*; u zult zonder meer de verwantschap met *ville* vaststellen en met behulp van de uitlegging in de marge van blz. 867 zult u dadelijk de verhouding tussen beide woorden begrijpen; we kunnen het met een Frans zinnetje proberen, b.v. *Un village est plus petit qu'une ville. Dans un village, il y a peu de maisons, mais dans une ville il y a beaucoup de grandes maisons.*

We vermelden ook *paysan*, dat u direct in verband zult brengen met het woord *pays*, maar u ziet, dat de betekenis van *paysan* toch niet zo maar uit die van *pays* afgeleid kan worden. Hoewel u in de marge een plaatje vindt, zou u zichzelf het genoegen kunnen verschaffen, het woord op z'n Frans te verklaren.

Het woord *duc* hebben we in de marge verklaard (blz. 873) en u kunt daaruit zien wat dat woord betekende in de tijd van Jeanne d'Arc. We kunnen u een idee geven van wat tegenwoordig *duc* betekent, door u het volgende te vertellen: *La personne qui s'appelait le Prince de Galles* (= Wales) *et qui a été le roi d'Angleterre, s'appelle maintenant le duc de Windsor.*

Verder vermelden we het woord *héritier* (blz. 878) en vestigen er uw aandacht op, dat de verklaring in de marge alleen maar geldt voor het verband, waarin het woord hier in deze tekst gebruikt is. We kunnen hieraan toevoegen, dat *héritier* niet alleen maar gebruikt wordt, wanneer het koninklijke personen betreft, maar dat men ook zeggen kan: *Le fils est l'héritier de son père.*

De uitdrukking *de la part de* (blz. 878) wordt in de marge verklaard door *au nom de*; *de la part de mon Seigneur* kan dus verklaard worden door *au nom de mon Seigneur*. Maar ook hier geldt, dat *de la part de* niet uitsluitend in een plechtige betekenis gebruikt wordt; men kan zeggen: *Je te salue m la part de ma mère* (♫: *ma mère te salue*); *ce cadeau me vient de la part de deon ami* (♫: *mon ami m'a donné ce cadeau*).

U bemerkt, dat de woorden *Seigneur* (blz. 873), *Cour* (blz. 877), en *Pucelle* (blz. 874) in de tekst met een hoofdletter geschreven worden. Bij het laatste woord is dit, omdat *Pucelle* een deel van een eigennaam is, daar Jeanne d'Arc dikwijls *Jeanne la Pucelle* genoemd wordt. Het is ook duidelijk, waarom de eerste twee woorden met een hoofdletter geschreven worden: *Seigneur* is een andere naam voor *Dieu* (dat eveneens met een hoofdletter geschreven wordt), zodat het hier verheven taal betreft; *la Cour* ten slotte heeft ook een eerbiedige klank, het is immers *la Cour du roi!*

Ten slotte vermelden wij nog, dat het woord *baptiser* zonder *p* uitgesproken wordt: [*batize*] (blz. 867).

De *Exercices A, B* en *C* geven geen aanleiding tot commentaar onzerzijds. Daarentegen zouden we graag iets zeggen over *Exercice D*, waarin u verzocht wordt, het verschil tussen twee vormen van hetzelfde woord uit te leggen, b.v. *enfant* tegenover *enfants*, *garçon* tegenover *garçons*, enz. Hierbij zal het u niet moeilijk vallen, het onderscheid in vorm te ver-

klaren. Een beetje ingewikkelder wordt het bij een woord als *nerveux*, men zegt immers *il est nerveux* en ook *ils sont nerveux*. Met behulp van de Franse zinnen die we u gegeven hebben voor de eerste paren woorden, zult u toch ook het laatste voorbeeld zonder grote moeilijkheden kunnen verklaren. Beschouw de voorbeelden goed en zet het resultaat van uw beschouwing dadelijk om in goede Franse zinnen. Maar zeg niets anders dan wat de voorbeelden u tonen.

In het eerste gedeelte van het *Résumé* staat geen opgave, maar we verzoeken u de verklaring en de zinnen, die erbij behoren, te bestuderen. Daaruit kunt u enige belangrijke regels over verbindingen van het type *ayant mangé* en *étant sorti* afleiden en bovendien zult u leren, deze regels in het Frans te formuleren. Het tweede gedeelte van het *Résumé* kunnen we rustig aan u overlaten.

Hoofdstuk 44

Hier behandelen we de laatste gebeurtenissen uit het leven van Jeanne d'Arc, in het bijzonder haar gevangenneming, haar veroordeling en haar dood.

Het werkwoord *atteindre* luidt in *le passé composé*: *il a atteint* (blz. 899) en verder kunt u het met *éteindre* vergelijken, dat dienovereenkomstig in *le passé composé* *il a éteint* luidt (zie hoofdstuk 28, blz. 484); *atteindre* en *éteindre* behoren tot dezelfde familie als *craindre*, *l'imparfait* is dus *il atteignait*, *il éteignait*, evenals *il craignait* (zie hoofdstuk 42, blz. 854).

Let ook hier weer op de verschillende vormen van *le passé simple*; we wijzen in het bijzonder op *il descendit*, *ils descendirent* (blz. 891), *il (se) sentit* (blz. 893), *il sortit* (blz. 900), *il apprit* (blz. 904) en *il conduisit* (blz. 895). Verder *il put* (blz. 893), *il dut* (blz. 898) en *il lut* (blz. 905). U weet, dat de onbepaalde wijs van de laatste drie woorden respectievelijk *pouvoir*, *devoir* en *lire* is en bovendien, dat *le passé composé* *il a pu*, *il a dû* en *il a lu* is (zie de marge).

Op blz. 897 bemerkt u, dat we in de tekst er plotseling toe overgegaan zijn, voor iets in het verleden *le présent* in plaats van *le passé simple* te gebruiken. Zo staat heel onderaan op blz. 896: *Et quand le roi eut été sacré, elle lui baisa les genoux*, maar op blz. 897 staat: *En cet instant, Jeanne est*

au plus haut point de sa vie. C'est le couronnement de ses désirs. Op zichzelf is hier geen verklaring nodig. Ook in Nederlandse romans gaat de schrijver plotseling over tot de tegenwoordige tijd, om het verhaal levendiger te maken. In het Frans doet men hetzelfde, en u ziet, dat we een eindje verder in de tekst weer *le passé simple* vinden: *Jeanne le demanda au roi...*

Een deel van de nieuwe woorden in dit hoofdstuk is verwant met woorden, die u reeds eerder gebruikt hebt. Dat geldt voor het zelfstandig naamwoord *la blessure* (blz. 893), dat verwant is met het werkwoord *blessier* (hoofdstuk 39, blz. 772) en dat u ook aantreft in hoofdstuk 44 (blz. 894); het geldt voor het zelfstandig naamwoord *l'entrée* (blz. 895), waarvan u de betekenis begrijpt, wanneer u het vergelijkt met het werkwoord *entrer*. Het werkwoord *désirer* behoort bij het zelfstandig naamwoord *le désir* (blz. 896), en het werkwoord *sacrer* bij *le sacre* (blz. 897); we vermelden ook nog *la condamnation* (blz. 905), dat bij *condamner* behoort.

Geheel nieuw is voor u het woord *prisonnier* (blz. 891), waarvan u de betekenis leert uit het zinsverband en de verklaring in de marge. We geven u bovendien de vrouwelijke vorm van dit woord, nl. *prisonnière* (blz. 900); beide woorden zijn afgeleid van *la prison*, dat u op blz. 904 vindt: *Jeanne fut ramenée dans sa prison.*

Wij herinneren u aan het bijvoeglijk naamwoord *dangereux*, in het vrouwelijk *dangereuse* (zie blz. 901), waarvan u de betekenis vindt uit het zelfstandig naamwoord *le danger* (zie hoofdstuk 42, blz. 850), en aan het zelfstandig naamwoord *la simplicité* (blz. 903 en 906), dat u in verband kunt brengen met het bijvoeglijk naamwoord *simple*, dat we reeds dikwijls ontmoet hebben (hoofdstuk 33, 40). Het woord *héroïne* (blz. 901) is, zoals u direct begrijpt, de vrouwelijke vorm van *héros*, en u kunt hier nog aan toevoegen het bijvoeglijk naamwoord *héroïque* (blz. 906). U weet misschien nog uit hoofdstuk 34 (blz. 646) dat men zegt *le héros* [*la ero*], dus met een „aangeblazen” *h*. Daarentegen zegt men *l'héroïne* [*leroin*], met een stomme *h*, en b.v. *l'héroïque capitaine*, eveneens met een stomme *h*.

U kent het woord *lentement* en dus zult u het woord *lent* (blz. 907) dadelijk begrijpen: *Plus lent que son peuple, Charles VII...* De vrouwelijke vorm is natuurlijk *lente*.

Wat bijzondere uitdrukkingen betreft, noemen wij op blz. 890: *C'était un étrange capitaine que cette enfant*. U verbaast u wellicht over het woordje *que*. In de marge hebben we u voorgesteld te denken aan de uitdrukking *C'est une belle ville que Paris*, die hetzelfde betekent als: *Paris est une belle ville*. U zult dan dadelijk begrijpen, dat onze zin betekent: *Cette enfant était un étrange capitaine*. Zinnen van het type *C'est une belle ville que Paris* komen zeer veel voor; we zullen proberen net zulke zinnen te maken: *C'est un doux pays que la France*. *C'était un courageux Français que Roland* enz.

In de zin: *Levez-vous demain matin plus tôt que vous ne l'avez fait aujourd'hui* (blz. 892) verwondert u zich misschien over het gebruik van *ne*. In de marge ziet u, dat *ne* ook weggelaten zou kunnen worden; toch gebruikt men vaak een *ne* (zonder *pas*!) in deze soort vergelijkingen (*plus tôt que...*). Op de volgende bladzijde bovenaan leest u: *j'aurai beaucoup à faire, plus que je n'en ai jamais eu*, wederom met een *ne* (*n'*) in een vergelijking met *plus*.

Van de *Exercices* zijn *A* en *C* van een welbekende soort. *Exercice B* kent u eveneens uit vorige hoofdstukken. We geven u een reeks zinnen, die op een of andere wijze iets vertellen, dat niet overeenkomt met de feiten. Ontdek, waar het in elk dier gevallen om te doen is en verklaar het in het Frans. In *Exercice D* moet u opnieuw proberen uw kennis van het Frans zo goed mogelijk te gebruiken bij het verklaren van de woorden die wij u voorleggen.

Het *Résumé* behandelt *le subjonctif*. Men kan zeggen: *Connaissez-vous vraiment une personne qui sait l'arabe?* of: *Connaissez-vous une personne qui sache l'arabe?* In het eerste voorbeeld onderstelt men, dat er zo iemand is, en men verlangt een bevestiging; in dit geval gebruikt men *le subjonctif* niet. In het tweede voorbeeld vraagt men aan een ander of hij misschien iemand kent, die de genoemde eigenschap bezit, en dan wordt *le subjonctif* gebruikt. We menen trouwens, dat de verklaring in het Frans van het *Résumé* het probleem al voor u opgelost zal hebben.

Hoofdstuk 45

In dit hoofdstuk en in de volgende vertelt M. Doumier weer over een periode uit de geschiedenis van Frankrijk, terwijl Marie-Anne en Jeanne vol spanning luisteren. Het gaat over een van de belangrijkste gebeurtenissen in de moderne geschiedenis, namelijk over de grote Franse Revolutie. We kunnen u deze geschiedenis niet in alle bijzonderheden vertellen, maar toch wel zó, dat we u een overzicht verschaffen over de gewichtigste gebeurtenissen. Bij deze interessante herhalingscursus in geschiedenis leert u ondertussen heel wat nieuws op taalgebied.

Eerst vermelden we enige van de nieuwe werkwoorden in dit hoofdstuk. Het werkwoord *élire* (blz. 917) zal u geen moeite geven, als u erom denkt, dat het tot de familie van *lire* behoort. Evenzo kunt u het werkwoord *pénétrer* leren (blz. 931) dat tot de familie van *espérer* behoort; wij herinneren u aan de volgende vormen: *le présent: je pénètre, tu pénètres, il pénètre, nous pénétrons, vous pénétrez, ils pénètrent*; *le futur: b.v. je pénétrerai* [*ʒə pənetrə*], *nous pénétrons* [*nu pənetrəʁ*].

Het werkwoord *haïr* (blz. 927) verdient uw bijzondere aandacht, speciaal met het oog op *le présent*, waarbij u goed op de uitspraak moet letten: in het enkelvoud: *je hais* [*ʒə ε*], *tu hais* [*ty ε*], *il hait* [*il ε*], en in het meervoud: *nous haïssons* [*nu aisɔ̃*], *vous haïssez* [*vu aise*], *ils haïssent* [*il ais*]. Het woord begint dus met een zogenaamde „aangeblazen h” en daarom kan er hier geen sprake zijn van „samentrekken” of „overhalen”; men zegt dus b.v. *je hais* [*ʒə ε*] (geen samentrekken) en *vous haïssez* [*vu aise*] (geen overhalen van de *s*). Bovendien ziet u, dat sommige vormen een *i* met twee puntjes (trema) hebben: *haïr* [*ai:r*]; deze twee puntjes geven aan, dat de *i* als lettergreep op zichzelf uitgesproken wordt, b.v. *nous haïssons* [*nu aisɔ̃*]. In het enkelvoud van *le présent* staat geen trema op de *i*, en daarom wordt *-ai-* „normaal” uitgesproken, b.v. *tu hais* [*ty ε*].

U bent er al aan gewend, dat men in bepaalde gevallen *le subjonctif* gebruikt, en geleidelijk geven we nieuwe zinnen met deze vormen. Zo vindt u op blz. 920: *Ils jurent de se réunir chaque fois que la situation l'exigera, jusqu'à ce que l'État soit réformé.* Na *jusqu'à ce que* komt steeds *le subjonctif*, zoals hier *soit*, dat de subjonctifvorm van het werkwoord *être* is.

Van de bijvoeglijke naamwoorden noemen we hier *entier*, dat u op blz. 916 aantreft in de verbinding *le peuple entier*. In hoofdstuk 23 (blz. 354) bent u *entièrement* tegengekomen; het bijvoeglijk naamwoord *entier* [ãtje] heeft namelijk als vrouwelijke vorm *entière* [ãtje:r]. U kent trouwens reeds andere woorden van dit type, zoals *premier*, *première*; *dernier*, *dernière*.

In hetzelfde verband vestigen we de aandacht op *complet* (m), *complète* (f), dat u op blz. 922 vindt in de zin *La famille est désormais complète*. Ook hier constateert u een kleine onregelmatigheid in de vorming van het vrouwelijk: evenals bij *entier*, *entière* krijgt, terwille van de uitspraak, de beklemtoonde *e* van het vrouwelijk een *accent grave*. Overigens wordt *entier* [ãtje] met [e] uitgesproken, en de vrouwelijke vorm: *entière* [ãtje:r] met [e], terwijl *complet* en *complète* met dezelfde klinker: [e] worden uitgesproken.

Van de telwoorden moeten we in het bijzonder *tiers* (blz. 917) vermelden, dat in de marge door *troisième* verklaard wordt. Het is dus een zogenaamd rangtelwoord, maar het wordt alleen gebruikt in bepaalde uitdrukkingen, zoals hier *le tiers état* of kortweg *le tiers* (blz. 918), als een algemene term voor de burgers en de boeren. Behalve in die enkele uitdrukkingen gebruikt men de vorm *troisième*, b.v. *Le troisième jour de la semaine est mardi*.

Een bijzonder gebruik van de telwoorden met de uitgang *-ième* vindt u op blz. 920: *ils représentent les quatre-vingt-seize centièmes de la nation*. Uit de verklaring in de marge ziet u dat *un centième* 1/100 betekent; we hebben hier dus met een breuk te maken, en u constateert, dat men bij breuken de rangtelwoorden als noemer gebruikt.

U zult zich herinneren, dat men van bijvoeglijke naamwoorden bijzondere vormen uitgaande op *-ment* vormt, b.v. *heureusement*, *malheureusement*.

ment, entièrement, complètement, en *-ment* wordt dan toegevoegd aan de vrouwelijke vorm. Op blz. 919 vindt u het woord *profondément*, en hierbij valt u een kleine onregelmatigheid op: het bijvoeglijk naamwoord *profond* heeft als vrouwelijk *profonde*, maar de vorm op *-ment* heeft *-é- [e]* in plaats van *-e-*, en de uitspraak is dus [*prɔfɔ̃demɑ̃*].

Wij hebben reeds dikwijls gelegenheid gehad erop te wijzen, dat door middel van uitgangen nieuwe woorden gevormd kunnen worden; zo is b.v. *voisinage* (hoofdstuk 28) van *voisin* gevormd door middel van de uitgang *-age*. Evenzo ziet u, dat het woord *injustice* (blz. 925) van *injuste* is gevormd door de uitgang *-ice*. Men kan ook van zelfstandige naamwoorden bijvoeglijke naamwoorden afleiden door middel van uitgangen; een voorbeeld hiervan is *républicain*, dat van *république* gevormd is (let erop, dat *-qu-* hier door *-c-* vervangen wordt).

Om de namen van de hier vermelde gebouwen: *Jeu de Paume* (blz. 920), *Palais-Royal* (blz. 924), *la salle des Menus Plaisirs* (blz. 919) behoeft u zich niet verder te bekommeren; indien u daar echter meer over wilt weten, kunnen wij u aanraden, die woorden op te zoeken in een Franse encyclopedie, b.v. *Le Petit Larousse*, die u in alle openbare bibliotheken vindt. Het is een aardig spelletje, te proberen of u de beschrijving in een Frans woordenboek begrijpt. Hetzelfde geldt voor de namen van de verschillende politieke partijen van de Revolutie: *les Indépendants*, *les Jacobins*, *les Girondins* (blz. 936) en voor het lied van de Revolutie, *La Marseillaise* (blz. 938), dat, zoals u weet, het volkslied van Frankrijk geworden is. Het zal u zeker interesseren te lezen, wat daar staat over de beroemde mannen van de Revolutie en uit de tijd van Napoleon.

De bijzondere opgaven aan het slot van dit hoofdstuk zijn van de bekende soort. In *Exercice B* moet u zelf iets vertellen; wel geven we vragen om u te helpen, maar u bent niet verplicht, u daaraan te houden! U mag vertellen wat u invalt. Ook in *Exercice D* behoeft u niet te steunen op de door ons aangegeven punten; gun uzelf het genoegen, het verhaal te voltooien, waarvan wij u het begin vertellen.

In het *Résumé* behandelen wij het verschil tussen *l'imparfait*, *le passé simple* en *le passé composé*, zoals die tijden in de schrijftaal gebruikt worden, dus b.v. in geschiedkundige verhandelingen, in romans of in de kranten-

taal. Het enige waarop we hier de nadruk willen leggen is dat *le passé simple* in de omgangstaal niet gebruikt wordt, maar vervangen wordt – met precies dezelfde betekenis – door *le passé composé*.

Hoofdstuk 46

In een nieuw gesprek bij de open haard vertelt M. Doumier verder over de Franse Revolutie en is nu genaderd tot de gebeurtenissen in de tijd van Napoleon.

Het werkwoord *subir* (blz. 969) behoort tot de familie van *finir* en heeft dus in verscheidene vormen de lettergreep *-iss-*, b.v. *nous subissons*, *il subissait*, *subissant*, enz. In de tekst van de cursus vindt u *le subjonctif*: *il fallait que le Directoire subisse des défaites*.

Bij het werkwoord *vaincre* (blz. 959) verzoeken wij u in het bijzonder op de spelling te letten. In *l'infinitif* en evenzo in het enkelvoud van *le présent* schrijft men *-c-*, dus: *vaincre*; *je vaincs*, *tu vaincs*, *il vainc*, terwijl de vormen van het meervoud in *le présent* met *-qu-* worden geschreven, dus: *nous vainquons*, *vous vainquez*, *ils vainquent*, evenals *l'imparfait*: *je vainquais*, *tu vainquais*, enz. Let er ook op, dat de derde persoon enkelvoud van *le présent* niet op een *-t-* uitgaat: *il vainc*.

Ten slotte wijzen we op *le passé simple* van *s'apercevoir* (blz. 965); in de tekst vindt u *la troisième personne du pluriel*: *ils s'aperçurent*. Let op de *-ç-*, die gebruikt wordt om de uitspraak [ʁ] vóór *-u-* aan te geven; vergelijk met *l'infinitif* en de beide eerste vormen van het meervoud van *le présent*, waar *-c-* (vóór een *-e-*) geschreven wordt, dus: *s'apercevoir*; *nous nous apercevons*, *vous vous apercevez*. Daarentegen hebben de overige vormen in *le présent* de schrijfwijze met *-ç-*, dus: *je m'aperçois*, *tu t'aperçois*, *il s'aperçoit*, *ils s'aperçoivent*. In *l'imparfait* vinden we wederom de *-c-*, dus: *je m'apercevais*, *tu t'apercevais*, enz.

U kent het zelfstandig naamwoord *cheval*, dat in het meervoud op *-aux* eindigt: *chevaux*. In dit hoofdstuk ontmoet u drie andere woorden, die hun meervoud op dezelfde wijze vormen, namelijk: *général/généraux* (blz. 953), *tribunal/tribunaux* (blz. 958) en *hôpital/hôpitaux* (blz. 973).

Het bijvoeglijk naamwoord *secret* (blz. 969) heeft als vrouwelijke vorm *secrète* (vergelijk *complet/complète*, dat wij in het vorige hoofdstuk behandeld hebben). In de tekst treft u de vorm op *-ment* aan, die zoals u weet, van het vrouwelijk is gevormd: *secrètement* (vergelijk met *complètement*).

Het is wellicht nuttig u erop te wijzen, dat u wel eens woorden tegenkomt, die u reeds kent, maar die nu in een andere betekenis voorkomen. Zo kent u het woord *force* in de betekenis van *pouvoir*, maar op blz. 952 vindt u de zin *Nous avons des forces*, waarin wij *forces* verklaard hebben door *soldats*; het woord betekent dus hier *forces militaires*. Op blz. 961 vindt u het woord *ordre*, dat hier *organisation (de l'État)* betekent.

Het woord *campagne* kent u al uit zinnen als *Les Leroux demeurent à la campagne*, maar in de uitdrukking *la campagne d'Italie* (blz. 968) heeft *campagne* een totaal andere betekenis; de verklaring in de marge zegt u, dat het hier *la guerre d'Italie* betreft.

Op blz. 952 leest u de zin *L'Assemblée, toutefois, hésite encore*, waarin *toutefois* ongeveer hetzelfde betekent als *pourtant*; men zou dus ook heel goed kunnen zeggen: *L'Assemblée, pourtant, hésite*.

Op blz. 960 wordt *le dehors* gebruikt in de betekenis van *l'étranger*, dat wil dus zeggen, dat *le dehors* hier staat voor *les pays en dehors de la France* : *tous les pays, sauf la France*.

De zin *L'Angleterre est à la tête de l'Europe* (blz. 957) begrijpt u zonder meer; wij verzoeken u echter hem te vergelijken met de volgende zin, een paar regels verder: *le parti qui a le pouvoir est la Montagne, avec Robespierre et Marat en tête*. U ziet, dat men, wanneer op de uitdrukking waarin het woord *tête* staat, *de* + een zelfstandig naamwoord volgt, nu eens *à la tête* zegt, maar anders *en tête* (zonder *la*). Men zou dus kunnen zeggen: *Robespierre et Marat sont à la tête de la Montagne en: toute l'Europe avec l'Angleterre en tête*.

Op blz. 965 vindt u de uitdrukking *acheter à* in de zin *La Corse venait d'être achetée à celle-ci* (: *à la république de Gênes*) *par la France*. Let op het gebruik van *à*; om u duidelijk te maken hoe die uitdrukking gevormd is, geven we u een eenvoudiger zin, b.v. *l'auto a été achetée à mon père par*

notre voisin, wat betekent: *mon père a vendu l'auto à notre voisin*. De zin over *la Corse* betekent dus: *La république de Gênes a vendu la Corse à la France*.

In het *Résumé* moet u zich oefenen in *le subjonctif* na uitdrukkingen als *accepter que, attendre que, avoir envie que, il vaut mieux que*. De door ons gegeven verklaring in het Frans vertelt u, waarom *le subjonctif* moet worden gebruikt. Het belangrijkste is echter, dat u zich eraan gewent, na zulke uitdrukkingen automatisch *le subjonctif* te gebruiken. Eerst wanneer u dat doet, zonder erover na te denken, kunt u zeggen, dat u het werkelijk „geleerd” hebt!

Hoofdstuk 47

In dit hoofdstuk gaan we verder met de geschiedenis van Napoleon en we beëindigen haar. U verneemt in het bijzonder iets over de binnenlandse politiek van de Franse keizer, wat het onderwijs aangaat b.v., en ten slotte vertellen we u iets over de val van het keizerrijk.

Op blz. 1001 komt u opnieuw het werkwoord *vaincre* tegen, dat we al besproken hebben (hoofdstuk 46); u ziet nu, dat de vorm, die in *le passé composé* en de andere samengestelde tijden gebruikt wordt, *vaincu* [vɛ̃ky] luidt, b.v. *ils ne voulaient pas se reconnaître vaincus* (blz. 1000). U treft hier ook *le futur* aan (blz. 1001): *il ne vaincra pas cette fois-ci*. Verder vermelden wij *conquérir* (blz. 995), dat ook onregelmatig is: *le présent* is *il conquiert* (voorbeeld in de tekst: *Napoléon conquiert l'Espagne*) en op dezelfde bladzijde vindt u *conquis*, dat in de samengestelde vormen gebruikt wordt, b.v. *L'Espagne est conquise* (vrouwelijk).

Zoals u weet, krijgen de bijvoeglijke naamwoorden in het vrouwelijk een *-e*, wat tot gevolg heeft, dat de voorafgaande medeklinker uitgesproken wordt (b.v. *grand/grande*); in bepaalde gevallen komen er grotere of kleinere onregelmatigheden bij voor, b.v. *complet/complète*, waarover we het in hoofdstuk 45 gehad hebben. Het woord *public* heeft als vrouwelijke vorm *publique* (blz. 993), dus met *-qu-* in plaats van *-c-*, om de uitspraak met [k] in het vrouwelijk te behouden.

Het zelfstandig naamwoord *prince* krijgt in het vrouwelijk een bijzondere uitgang, namelijk *-esse*: *princesse*; u vindt *prince* onderaan blz. 986 en *princesse* bovenaan blz. 987. De uitgang *-esse* komt slechts bij enkele vrouwelijke woorden voor.

In hoofdstuk 46 hebben wij enige zelfstandige naamwoorden genoemd, die in het enkelvoud op *-al* en in het meervoud op *-aux* uitgaan:

cheval, général, tribunal, hôpital; u kunt nu die reeks uitbreiden met *maréchal*, dat in het meervoud dus *maréchaux* luidt (zie blz. 987). Bovendien geven we u een voorbeeld van zelfstandige naamwoorden, die in het enkelvoud op *-ail* en in het meervoud op *-aux* uitgaan, namelijk *travail/travaux*.

We hebben ons in vorige brieven reeds dikwijls met woordvorming bezig gehouden, en geven u ook nu weer verscheidene voorbeelden hiervan. Van het zelfstandig naamwoord *continent* wordt het bijvoeglijk naamwoord *continental* gevormd, b.v. *le Blocus continental* (blz. 990). De uitgang *-al* wordt eveneens gebezigd in *impérial* (blz. 986), dat verwant is aan *empire* en *empereur*.

Van andere woorden die aan elkaar verwant zijn noemen wij *puissant* (blz. 991) en *pouvoir*. Die verwantschap ziet men niet direct, maar als u eraan denkt, dat *le subjonctif* van *pouvoir*: *je puisse, tu puisses*, enz. luidt (zie hoofdstuk 35), wordt het duidelijk, dat de twee genoemde woorden familie van elkaar zijn. Wij maken u ook nog attent op het verband tussen *le peuple* (b.v. blz. 992) en *la population* (blz. 1001).

Het werkwoord *construire* staat in verband met het zelfstandig naamwoord *la construction*, dat de handeling of het resultaat van de handeling uitdrukt, die het werkwoord aangeeft, b.v. *on commence la construction de l'Arc de Triomphe de l'Étoile, on construit l'Arc de Triomphe du Carrousel* (blz. 993, 994). Het werkwoord *traverser* kent u goed en u bespeurt onmiddellijk zijn verwantschap met het zelfstandig naamwoord *la traversée* (blz. 1002); ook hier drukt het zelfstandig naamwoord dezelfde handeling uit als het werkwoord: *à la traversée du Niémen* kan verklaard worden door de volgende zin: *quand la Grande Armée traversa le Niémen*.

Van *Napoléon* vormt men door middel van de uitgang *-ien* het bijvoeglijk naamwoord *napoléonien*; let erop, dat *Napoléon* uitgesproken wordt met [ɛ]: [napoleɛ], terwijl *napoléonien* met [ɔ] wordt uitgesproken, dus [napoleɔniɛ]; u vindt deze vorm op blz. 998: *la fin de l'Empire napoléonien* en de overeenkomstige vrouwelijke vorm op blz. 992: *l'administration napoléonienne*. Van *Europe* vormt men, met een iets verschillende uitgang, het bijvoeglijk naamwoord *européen* [øropeɛ], dat ook als naam voor een bewoner van dit werelddeel gebruikt wordt (blz. 988) en in die betekenis met een hoofdletter geschreven wordt.

In andere gevallen worden weer andere uitgangen gebruikt om van aardrijkskundige namen of personennamen bijvoeglijke naamwoorden te vormen. U kent reeds de uitgang *-ais*, die gebruikt wordt bij *français*, *anglais*, enz. Van *Espagne* wordt het bijvoeglijk naamwoord met behulp van de uitgang *-ol* gevormd, b.v. *les Espagnols ne se reconnaîtront pas vaincus* (blz. 996). Ook zijn er namen van landen, waarbij het overeenkomstige bijvoeglijk naamwoord geen uitgang heeft. Dit is het geval bij *la Russie*, waarvan het bijvoeglijk naamwoord *russe* is (vergelijk met *les Russes*, blz. 989). U merkt tevens op, dat de vrouwelijke vorm gelijk is aan de mannelijke: blz. 999: *la capitale russe*.

Wij maken u erop attent, dat het woord *coup* in de tekst in twee verschillende betekenissen voorkomt. In hoofdstuk 28 heeft het woord zijn gewone betekenis, en in andere hoofdstukken heeft het verschillende nuances, waarvan de betekenis blijkt uit het zinsverband (b.v. *un coup d'ail*, hoofdstuk 35). Het zal u ook niet moeilijk vallen, te ontdekken wat het woord betekent in hoofdstuk 47: *sans un coup de fusil* (blz. 1003). Een zeer speciale betekenis vindt u in de uitdrukking *un coup d'État* (blz. 985), maar wij gebruiken die Franse uitdrukking in onze eigen taal ook.

Het woord *ombre* (blz. 988) hebben we in de marge verklaard door een tekening, die de gewone betekenis van het woord aangeeft. Maar u zult gemerkt hebben, dat het woord in de tekst die gewone betekenis niet heeft, maar, zoals men dat noemt, in overdrachtelijke of figuurlijke betekenis gebruikt is: *l'ombre de la guerre*. Zo'n figuurlijk gebruik kennen wij trouwens ook in onze eigen taal. Ook het woord *rôle* wordt in overdrachtelijke betekenis gebruikt in de uitdrukking *jouer un rôle* (blz. 990), evenals in het Nederlands.

In de zin *Napoléon court à Paris* (blz. 1002) begrijpt u natuurlijk direct welke waarde *court* hier heeft. U kent de gewone betekenis van *courir*, maar hier betekent het alleen, dat de reis van Napoleon naar de Franse hoofdstad in aller ijf geschiedt.

Op blz. 989 vindt u de zin *Napoléon entre dans Berlin, occupant les trois quarts du pays*. U kent het woord *occuper* uit zinnen als *M. Bourdier s'occupe des billets* (hoofdstuk 30, blz. 537), of *le compartiment occupé par leurs cama-*

rades (hoofdstuk 33, blz. 624), en vooral uit deze laatste zin zult u de betekenis van het woord in het voorbeeld van hoofdstuk 47 kunnen begrijpen, waar *occuper* dus wil zeggen: «*occuper avec une armée*» of wel: «*occuper avec une force militaire*».

Het *Résumé* behandelt de gevallen waarin men *le subjonctif* gebruikt na uitdrukkingen als *le plus... que (qui)* en *le dernier ... que (qui)*. Hiermee behandelen we voor de laatste maal het gebruik van *le subjonctif*, en we raden u aan alle gevallen te repeteren, waarin *le subjonctif* gebruikt moet worden. Het zal u gemakkelijk vallen, een overzicht hiervan te krijgen, als u de verschillende *Résumés* van hoofdstuk 24 af aan herhaalt.

Hoofdstuk 48

In dit hoofdstuk beginnen wij u een overzicht te geven van het leven in de wereldstad Parijs van 's morgens vroeg, wanneer het nachtleven langzaam een einde neemt en de dag begint, tot de volgende avond. Het is M. Doumier, die ons in gedachten op een toer door Parijs meeneemt.

Het merendeel der nieuwe spraakkunstige problemen, die u hier ontmoet, behoeven wij niet van commentaar te voorzien: u bent er langzamerhand zo aan gewend geraakt, de uitleggingen in het Frans te benutten, die we in de marge en in de *Résumés* verstrekt hebben, dat nadere hulp in het Nederlands over het algemeen overbodig geworden is.

In dit hoofdstuk ziet u, dat de werkwoorden *s'établir* (blz. 1015), *fournir* (blz. 1015) en *franchir* (blz. 1020) tot de familie van *finir* behoren en dus in de vorm op *-ant*, in het meervoud van *le présent* en in de gehele *imparfait* een ingeschoven *-iss-* hebben; dus: *fournissant*; *je fournissais*, *tu fournissais*, enz. Denk erom, dat *le futur* geen ingeschoven *-iss-* heeft; dus: *je franchirai*, *nous franchirons* (blz. 1020).

Let op het werkwoord *appeler*; in de vormen waarin op de *l* onmiddellijk een beklemtoonde lettergreep volgt, wordt slechts één *l* geschreven, dus b.v. *appeler*, *nous appelons*, *vous appelez*, *j'appelais*, *tu appelais*, enz.

Volgt er op de *l* niet onmiddellijk een beklemtoonde lettergreep, dan schrijft men *ll*: *j'appelle, tu appelles, il appelle, ils appellent*. Zo ook aldaar in *le futur* en *le conditionnel*: *j'appellerai, tu appelleras*, enz.; *j'appellerais, tu appellerais*, enz. U denkt er natuurlijk aan, dat alle vormen zonder uitzondering met *-pp-* geschreven worden. Op blz. 1013 en blz. 1021 vindt u voorbeelden van dit werkwoord.

Op blz. 1021 staat *tenez!*, met een uitroepteken. U weet dat het een vorm van het werkwoord *tenir* is, en wel de gebiedende wijs, maar *tenez* wordt dikwijls als gevoelswoord gebruikt, om verbazing, verwondering uit te drukken, of enkel om de aandacht van een ander te trekken. Daarom hebben wij het in de marge met *regardez!* verklaard. De enkelvoudsvorm *tiens!* wordt in dezelfde betekenis gebruikt.

Wat *le passé simple* betreft behoeven we u alleen maar te verwijzen naar wat we in de Instructiebrief bij hoofdstuk 42 gezegd hebben; de omschrijvingen in de marge, b.v. *suivirent* = *ont suivi* (blz. 1011) tonen u direct de waarde van die vormen.

Het zelfstandig naamwoord *bœuf* treft u aan op blz. 1027. Denk eraan, dat het in het enkelvoud met [*f*] uitgesproken wordt, dus [*bœf*], terwijl het in het meervoud deze [*f*] verliest en met een „gesloten” [*ø*] uitgesproken wordt, dus [*bø*].

De uitdrukking *bon marché*, die u herhaaldelijk tegenkomt, is een z.g. „vaste uitdrukking”; ze is onveranderlijk in getal en geslacht. Men zegt evenzeer *il est bon marché*, als *elle est bon marché* of *elles sont bon marché*. *Bon* behoort namelijk bij het mannelijk enkelvoudig zelfstandig naamwoord *marché*.

Van de meeste bijvoeglijke naamwoorden kan men een vorm op *-ment* maken, die de wijze aangeeft, waarop een handeling uitgevoerd wordt en die „bijwoord” wordt genoemd. U weet, dat *-ment* gewoonlijk achter de vrouwelijke vorm van het bijvoeglijk naamwoord wordt gevoegd; van *lent* vormt men zo het bijwoord *lentement*, van *entier* het bijwoord *entièrement*, enz. De bijwoorden *impatiemment* (blz. 1011) en *suffisamment* (blz. 1027) hebben ook de uitgang *-ment*, maar deze is niet toegevoegd aan de

vrouwelijke vorm van de bijvoeglijke naamwoorden, die *impatiente* [ɛ̃pasjã:t] en *suffisante* [syfizã:t] luiden. Deze vorming vindt men bij de bijvoeglijke naamwoorden, die op *-ant* en *-ent* eindigen, en hun bijwoorden worden gevormd door *-ant* en *-ent* te vervangen door *-amment* en *-emment*.

De woorden *Halles* (blz. 1025) en *Hollande* (blz. 1015) beginnen met een z.g. *h aspiré* [af *aspire*] die „overhalen” en „samentrekken” belet. Men zegt dus *les Halles* [le al], *des Halles* [de al] en *la Hollande* [la ɔlã:d]. Opgepast dus: geen „overhalen” in *en Hollande* [ã ɔlã:d]; *il est Hollandais* [il ɛ ɔlãde].

Het woordje *en* in de uitdrukking *donnes-m'en trois!* (blz. 1030) kent u heel goed uit zinnen als: *Combien de vaches a-t-il? Il en a vingt.* Op blz. 1035 vindt u *en* enigszins anders gebruikt in de zin: *il y en a qui sont trop habitués à cette existence.* Hier slaat *en* terug op het woord *clochards*, dat een paar regels hoger staat, en *il y en a qui* hebben we in de marge verklaard door *il y a des clochards qui...*

Let op het „onpersoonlijk” gebruik van *il* in de volgende zinnen: *il arrive que l'on dort pas si mal que ça* (blz. 1034) en: *il restera toujours des clochards à Paris* (blz. 1035). Dit gebruik komt overeen met dat in *il y a*, waarmee u reeds vertrouwd bent. Het werkwoord staat in deze onpersoonlijke uitdrukkingen altijd in het enkelvoud.

Wat het woord *clochard* betekent zal u duidelijk worden als u het plaatje bekijkt en over het zinsverband in de tekst nadenkt. Het zal u stellig interesseren te vernemen, dat *clochard* is afgeleid van het werkwoord *clocher*, dat hinken, mank gaan betekent.

Het woord *champagne* (blz. 1023) zal u geen moeilijkheden bereiden, de meesten uwer kennen deze parelende Franse wijn. We merken toch nog even op, dat hij – evenals de andere wijnsoorten: *bordeaux*, *bourgogne*, enz. – genoemd is naar de streek of de stad waar hij vandaan komt. Maar de naam van de wijn wordt niet met een hoofdletter geschreven, in tegenstelling tot de naam van de streek of de stad. Bovendien is de naam van de streek vrouwelijk: *la Champagne*, maar de naam van de wijn mannelijk: *le champagne*. Waarom? Wel, omdat de soortnaam *vin* mannelijk is.

Nog enkele woorden over de oefeningen aan het eind van dit hoofdstuk. *A* en *C* zijn van de gewone soort, terwijl u in *B* en *D* de gelegenheid krijgt, zelf een tekst te bedenken. In *Exercice B* kunt u vertellen over een boek dat u geïnteresseerd heeft. Het behoeft geen Frans boek te zijn, en u behoeft het niet in het Frans gelezen te hebben, hoewel het ons natuurlijk zeer zou interesseren, van u te horen hoe een echte Franse roman, in het Frans gelezen, u bevalt. In *Exercice D* leggen wij u een geheel nieuwe opgave voor; we zijn verlangend te zien, hoe u, met het door ons gegeven verhaal als basis, natuurlijk klinkende replieken kunt vormen. Wellicht is het niet uw eerste prestatie in het dramatische genre, maar dan toch stellig wel de eerste in de Franse taal!

Deze instructiebrief is op één na de laatste, aangezien de eigenlijke cursus eindigt met het XVIe boekje. Wij hopen, dat de instructiebrieven u zo nu en dan van nut zijn geweest en wij voegen hier nog aan toe, dat u ons gerust moogt schrijven, wanneer er nog problemen op te lossen mochten zijn.